

แลรี สไตเฟล

ส. ศิวรักษ์

ข้าพเจ้าพบแลรี สไตเฟลครั้งแรก ที่ลานวัดมหาธาตุ ทางมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัยเชิญให้ข้าพเจ้าไปปาฐกถาหรืออภิปราย ในราว ๆ พ.ศ. ๒๕๑๐ พระณรง์นั่งฟังกับพื้นเป็นร้อย ๆ รูปหรือกว่านั้น มีชมราวาสนั่งอยู่ข้างหลังอีกไม่น้อย สมัยนั้นข้าพเจ้ายังนั่งโง่กระเบนไสเลื้อยราชปะแตนไปบรรยาย เมื่อเลิกแล้วมีฝรั่งคนหนึ่งมาทักข้าพเจ้า เขาชื่อแลรีผู้นี้เอง เขาจะฟังออกแค่ไหน สงสัยอยู่

ดูเหมือนตอนนั้น เขายังคงอยู่ที่สหภาพเกษตรกิจแห่งชาติ เข้าใจว่าเอไอดีของอเมริกันส่งมาเป็นผู้เชี่ยวชาญ แล้วเขาคงไปชอบพอกับคุณป๋วย อึ้งภากรณ์ ซึ่งเพิ่งรับตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อม ๆ กับการเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ชะรอยคุณป๋วยจะชวนแลรีไปเป็นอาจารย์ประจำที่คณะนั้น ด้วยเงินทุนของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์โดยที่ช่วงนั้นบิล แบริดเลย์ เหล่นหมอบรัดเลย์ เป็นตัวแทนมูลนิธิดังกล่าวในกรุงเทพฯ และสอนอยู่ที่คณะศิลปศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ด้วย

เมื่อบิลกลับไปทำงานที่มูลนิธินั้น ณ กรุงนิวยอร์ก แล้วภายหลังโอนไปรับตำแหน่งประธานมูลนิธิเฮเซน ที่เมืองคอนเนตทิคัต ได้เสนอให้แลรีไปเป็นเลขาธิการมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ เขาจึงต้องออกจากประเทศไทยไป จนไปได้เป็นรองประธานมูลนิธินั้นด้วย

แลรีมีเพื่อนฝูงเป็นคนไทยหลายคน ที่สนิทกันเป็นพิเศษคงจะได้แก่คุณเสนาะ อุณากร

เพราะเคยอยู่สหภาพนั้นมาด้วยกัน พร้อม ๆ กันนั้น เขาก็เคารพนับถือคุณป๋วยเป็นอย่างมาก เหตุที่เขาไปฟังข้าพเจ้าพูด ณ วัดมหาธาตุ นั้น เขานอกว่าเขาอยากได้บรรยายกาศอย่างพุทธแบบไทย ๆ และจากวันนั้นเป็นต้นมา เขากับข้าพเจ้าก็ชอบพอกันเรื่อยมา

ข้าพเจ้าเคยไปค้างบ้านเขาที่เมืองปรีนชตันหลายครั้ง เมื่อเขาเป็นใหญ่อยู่ที่มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ก็เสนอให้มูลนิธินั้นเชิญข้าพเจ้าไปเขียน ช่วงแห่งชีวิตและ ช่วงหลังแห่งชีวิต ณ วิลลาเบลลาอีโอ ประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นของมูลนิธิดังกล่าว ถ้าเขาไม่ได้สนับสนุน ข้าพเจ้าคงไม่มีวาสนา ให้ได้ไปเขียนงานสองชิ้นนี้ และคงไม่มีอัตชีวประวัติออกมาได้

เมื่อข้าพเจ้าคิดวางแผนยึดสยามสมาคม ในปี ๒๕๑๒ แลรีได้ยื่นตัวรับเข้ามาเป็นกรรมการด้วย และเขาเป็นตัวตั้งตัวตี ที่เสนอให้สมาคมเลือกคุณป๋วย อึ้งภากรณ์ขึ้นเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ ดูเหมือนคุณป๋วยจะเป็นสามัญชนคนไทยคนแรกที่ได้ดำรงตำแหน่งอันทรงเกียรติแห่งสมาคมนั้น หากภายหลังกิตติคุณดังกล่าวถูกปู้ยี่ปูย่าเสียแล้ว ทั้งที่สมาคมนั้น และ ณ สถาบันอื่น ๆ อย่างน่าเสียดายนัก

สมัยคุณป๋วยสอนอยู่เคมบริดจ์ ช่วงก่อนและหลังที่เขียนจดหมายนายเข้ม เย็นยิ่ง ในปี ๒๕๑๕ ยิ่งหลัง ๖ ต.ค. ๒๕๑๙ ด้วยแล้ว โดยที่ตอนนั้นคุณป๋วยต้องกลับไปอยู่อังกฤษอีก การส่งจดหมายไปมาจากอังกฤษถึงกรุงเทพฯ บางที

ต้องผ่านแลร์ที่นิวยอร์กเอาเลยก็มี

เมื่อข้าพเจ้าคิดรวบรวมเรื่องของคุณป่วย และที่บุคคลอื่น ๆ เขียนถึงคุณป่วยเพื่อลงพิมพ์ เป็นเล่มโดยใช้ชื่อว่า A Siamese for All Seasons นั้น แลร์เป็นที่ปรึกษาคนสำคัญของข้าพเจ้า อีกทั้งยังเขียนคำนำให้ด้วย

คราวข้าพเจ้าต้องคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ในปี ๒๕๒๗ เขายังเป็นรองประธานมูลนิธิ รอกกี เฟลเลอร์อยู่ เขาถือโอกาสพูดกับคุณสิทธิ เสวตศิลา รมต.ต่างประเทศในเวลานั้นที่นิวยอร์ก ว่าคดีของข้าพเจ้าเป็นเรื่องการกลั่นแกล้งทางการเมือง หากให้คดียืดเยื้อไป จักเสียหายแก่ ประเทศไทยโดยไม่จำเป็น มีคนมาเล่าให้ฟังว่า คุณสิทธิก็เห็นด้วย

เมื่อคราวข้าพเจ้าต้องคดีเช่นนี้อีก แต่ปี ๒๕๓๔ เป็นต้นมา เขาก็หาทางช่วยด้วยมาก รวมถึงการเสนอให้กลับไปใช้ชีวิตที่เบลเยียม อิตาลีในการเขียน ช่วงหลังแห่งชีวิตทั้ง ๆ ที่ตอนนี้ เขาออกจากมูลนิธิรอกกีเฟลเลอร์ไปแล้วก็ตาม

ตอนออกจากมูลนิธิดังกล่าว เขาได้รับเชิญ ให้กลับมาทำงานเมืองไทยซึ่งเขาชอบ แต่เขาคิดว่าควรหาอะไรทำที่แปลกและแหวกแนวออกไป จึงไปทำงานที่ไนจีเรีย ในแอฟริกา แต่เข้าใจว่า คงไม่สนุกนัก ภายหลังจึงกลับไปเป็นอาจารย์ที่ มหาวิทยาลัยคอร์เนล โดยที่เขาเองจบมาจาก ฮาร์วาร์ด

ณ ที่คอร์เนลนี้ ข้าพเจ้าก็เคยไปค้างกับเขา ภรรยาและบุตรเขาก็รู้จักชอบพอกับข้าพเจ้า ดังเราเคยเที่ยวเล่นด้วยกันที่ฟิลิปปินส์ด้วย เพราะแลร์เคยทำงานที่นั่นมาก่อน และชอบพอกับแฟรงก์ โฮเซ่ บรรณาธิการ Solidarity ซึ่งเขากับข้าพเจ้าก็มักเขียนลงช่วยแฟรงก์เนื่อง ๆ

แลร์มาจากครอบครัวของคนมีอันจะกิน และทำบุญอย่างปิดทองหลังพระอยู่เนื่อง ๆ หาก เขามีชีวิตอย่างเรียบง่าย เขากับภรรยาไปวัด

คริสต์อย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ใจกว้างขวาง สนใจ พุทธศาสนาอย่างจริงจัง

แม้แลร์จะดูว่าเป็นนักอนุรักษนิยมแต่ก็มี ความเป็นเสรีนิยม อย่างใจกว้างขวาง ยก ตัวอย่างเช่นเขามักต้อนรับข้าพเจ้าที่สโมสรรฮาร์วาร์ด ในนิวยอร์ก ซึ่งก็จัดตั้ง “คลับ” แบบอังกฤษ คือ ต้องผูกเนกไทใส่เสื้อนอก โดยที่ข้าพเจ้าปฏิเสธ การแต่งตัวเช่นนี้ บริการจะไม่ยอม แต่แลร์บอก ว่าการใส่เสื้อม่อฮ่อมของข้าพเจ้านั้นถือว่าเป็นชุด ประจำชาติ หากเอะอะไป สโมสรจะเสียชื่อเสียง เพราะเท่ากับไปดูถูกวัฒนธรรม ประเพณีของชน ชาติอื่น ดังนั้นเป็นต้น

ทั้ง ๆ ที่แลร์มีความประพฤติดันเรียบง่าย และใส่แว่นตาหนาเตอะ แต่ก็ชอบโต้เถียง เมื่อปี กลายไปโตเขาสูงแล้วตกลงมา ต้องไปเข้าโรง พยาบาลที่บ้านเดิมในสหรัฐเป็นเวลานาน ข้าพเจ้าไปทราบเรื่องจากแฟรงก์โฮเซ่ที่ฟิลิปปินส์ ก็ได้เขียนจดหมายไปเยี่ยมอาการ ซึ่งทราบว่าได้ ขึ้นแล้ว จนกลับไปพักฟื้นที่บ้าน แต่ยังไม่ทันไร เพียงไม่กี่วันหลังจากที่ข้าพเจ้าพ้นคดีหมิ่นพระ บรมเดชานุภาพออกมาจากศาลในวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๘ แล้วไปงานในการเปิดตัวของ สถาบันปรีดี พนมยงค์ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๘ ก็ไปได้ข่าวว่าแลร์ สไตเฟล จากโลกนี้ไป เสียแล้ว ที่ออกจะเหมาะสมก็ตรงที่วันนั้น ข้าพเจ้าไปอภิปรายในเรื่องพระราชบัญญัติการ ปกครองคณะสงฆ์ร่วมกับรองอธิการบดี มหา จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย รวมอยู่ด้วยรูปหนึ่ง ทำให้ต้องนึกถึงความหลังครั้งพบแลร์ครั้งแรกก็ เนื่องด้วยพระภิกษุสามเณร ณ มหาจุฬาลงกรณ์ ราชวิทยาลัยด้วยเช่นกัน

นับได้ว่าแลร์ สไตเฟล เป็นกัลยาณมิตร ผู้มี อุปการคุณของข้าพเจ้าด้วยคนหนึ่ง การจากไป ของเขา ทำให้เกิดความเสียดาย และอาลัย

ขอให้เขาไปสู่สุคติด้วยเทอญ

Laurence Stifel

I first met Larry at Wat Mahadhatu in the early 1960s when I gave a lecture in Thai to the monks of Maha Chula Buddhist University. There were hundreds of monks sitting on the temple ground listening to me. I did not realize that there was an American among them. After my lecture, Larry came to greet me, saying that he wanted to test his ability in listening to a Thai talk and he also wanted to understand more of Siamese Buddhist culture. We have been friends since then.

I think Larry graduated from Harvard and was sent by the American AID to work with the Thai Economic Development Board. He must have met Dr Puey Ungphakorn there, as Dr Puey was a leading member of the Board. At that time, Dr Puey was about to take the Deanship at the Faculty of Economics, Thammasat University, besides being Governor of the Bank of Thailand. Dr Puey must have liked Larry who was a very likeable person. He had a smooth manner which appealed to most Thai elites, besides being a good economist and an able administrator.

Due to Dr Puey's influence, Larry was transferred to teach at the Faculty of

Economics. His salary must have been paid by the Rockefeller Foundation which financed many new academic developments at Thammasat University.

I think Bill Bradley, great grandson of the famous missionary who first came to Siam in the reign of King Mongkut, represented the Foundation and he also taught at the newly created Faculty of Liberal Arts.

At that time Dr Puey was asked by some of us, young academics and intellectuals, to start the Textbook Project on Social Sciences and the Humanities so that university students would have enough books in Thai for their studies. Again the Rockefeller Foundation helped us financially in this new venture.

Meanwhile I felt the Siam Society was not scholarly enough, so I asked friends who were members of the Society to put real scholars in the new council in 1968. Larry also became a council member with me. He was active in the Society and proposed that Dr Puey be made an honorary member. I think it was the first time that a Thai commoner was elected to that prestigious position. Later Larry helped me in editing a book in honour of Dr Puey, which he appropriately titled *A Siam for All Seasons*.

When Dr Puey was abroad and was in trouble with the then dictatorial regime at home, he often sent his letters via Larry Stifel.

After Bill Bradley's tenure at Thammasat University, he went back to the Rockefeller Foundation in New York and was offered the presidency of the Hazen Foundation in Connecticut. He persuaded Larry to become Secretary of the Rockefeller Foundation. Eventually Larry became the Foundation's vice president as well.

My friendship with the Stifels continued with Larry and Dell, his wife. Whenever I went to USA, I sometimes stayed at their home in Princeton and he usually invited me to dine at Harvard Club in New York.

I had been invited to Villa Bellagio twice already, due to my connection with the Hazen Foundation on cultural relations for the future. Ken Thomson was then Vice President of the Rockefeller Foundation which owned this beautiful villa on Lake Como in Northern Italy. However, it was through Larry that I was able to get invited to write my memoirs *Phrases of Life* in 1982 and the second volume in 1992.

My bad years were 1992-3, as were 1976-77 when I had to be an exile, due to political upheaval in Siam. On both occasions Larry and Dell were very kind to me.

After leaving the Rockefeller Foundation, Larry was offered a chance to return to work in Siam, which he would have liked as he had many Thai friends. Yet he chose a

hard life in Nigeria. However he was elected member of the board of Thailand Development Research Institute, which meant that he could often visit Siam for board meetings. Everytime he came here, however busy he was, he would make time to see me. We also had a few good times together in the Philippines, due to our mutual friend, Frankie Jose of Solidarity magazine.

When he taught at Cornell University in 1992, he and Dell invited me to stay at their house and give several lectures at the university.

I was shocked to hear that Larry had a very bad accident while mountain climbing. I was glad to learn that the critical period passed and that he was able to return home for recuperation. The next I heard was of his demise. I was very sad indeed.

Personally, I lost a good friend. Siam also lost a valuable person, committed to seeing this country be free, peaceful and democratic, with a certain amount of social justice.

Larry was a good Christian and understood the value of Buddhism. He was broadminded, with a dry sense of humour. He could listen patiently to views contrary to his own. Yet he was honest about giving us his real opinion but not in an aggressive way. His commitment to learning, culture and social welfare is to be praised and remembered.

May he rest in peace.